

De professional van de toekomst

Fontys kiest voor samenvoegen

De professionals van de toekomst kunnen goed schakelen en hebben ook veel specifieke bagage. Van hen wordt veel verwacht, benadrukken lector van de Fontys Hogeschool Sociale Studies in Eindhoven Jan Steyaert en voorzitter van de onderwijscommissie Lilian Linders.

door Jeroen Wapenaar fotografie Eut van Berkum

En omdat de professionals van de toekomst, de studenten van nu zijn, worden op Fontys Hogeschool Sociale Studies de opleidingen SPH, CMV en MWD samengevoegd. Een gezamenlijke propedeuse was er al, vanaf het schooljaar 2012-2013 is er één brede opleiding, namelijk de bachelor Social Work. Een logisch gevolg

van de veranderingen in het werkveld, vinden Steyaert en Linders.

Wat kunnen studenten verwachten als ze voor deze opleiding kiezen?

Linders: 'Eerst anderhalf jaar generiek onderwijs. Daarin krijgen ze een brede gereedheidskist om de mensen te ondersteunen

die ze graag willen ondersteunen, met daarin ook de capaciteiten om een andere gereedheidskist te gebruiken als die van hen niet voldoet. Daarna kiezen ze twee verdiepingsprogramma's, waarmee ze drie maanden bezig zijn. Vervolgens kiezen ze definitief voor een uitstroomprofiel. De uitstroomprofielen zijn in ieder geval GGZ-agoog, LVG-Werker, Jeugdzorgwerker, Maatschappelijk Werker. Waarschijnlijk voegen we hier een vijfde uitstroomprofiel aan toe, de Generalist. Dan volgt een minor van zes maanden, gekoppeld aan het uitstroomprofiel, een jaar stage en als afstuderen een praktijkopdracht.'

Waarom kiezen jullie voor deze brede opleiding?
Steyaert: 'Met in het achterhoofd het gedachtegoed van de Kanteling en de Wmo roept het

opleidingen

werkveld om generalistische professionals. De professional die zowel goed individueel kan begeleiden, wat je leerde bij Maatschappelijk Werk en Dienstverlening; als de professional die buurten kan mobiliseren en sociale netwerken kan bouwen, wat je leerde bij Culturele en Maatschappelijke Vorming.'

Linders: 'De scheiding tussen de huidige opleidingen is niet meer de juiste scheiding, omdat werkvelden aan de ene kant door elkaar lopen, en het aan de andere kant niet specialistisch genoeg zijn. Als je jeugdzorgwerker bent, is je werk anders als je met kinderen met een autistische stoornis werkt dan als je met multiprobleem jongeren werkt die met justitie in aanraking komen. Maar het valt wel allebei onder jeugdzorg. Dus moet je professionals opleiden die kunnen schakelen. Pro-

professionals die niet star zijn en enkel gericht op een doelgroep, maar juist kunnen leren van ervaringen. Daar vragen de zorgaanbieders zelf ook om.'

'Wat zou je jezelf betalen als je jezelf zou inhuren?'

Is dat zo? Jeroen Gradener (docent CMV, Hogeschool van Amsterdam) en Ellen Hommel (kwaliteitsmanager CMV, HvA) kraakten op socialevraagstukken.nl het idee van een brede basisopleiding. Sociaal werk wordt te simplistisch neergezet en het idee is bedacht in de ivoren to-

ren, schreven zij.

Linders: 'Jan en ik hebben veel praktijkonderzoek gedaan. Ik ben voorzitter van de onderwijscommissie, en de opbouw van het curriculum doen we samen met heel veel organisaties. MEE, Lunet Zorg, jeugdzorg, ggz, welzijn, ondernemende organisaties als Stichting Soulmates. Dus het idee is absoluut niet in de ivoren toren geboren. Het werkveld wil breed én smal, en dat doen we. Bovendien, de gemeente Eindhoven roept de aanbieders ook op om generalistisch te werken.'

Steyaert: 'Trouwens, de Wmo-werkplaats van diezelfde Hogeschool van Amsterdam roept ook op tot generalistische professionals. Dus in Amsterdam is blijkbaar een discussie op de werkvloer, wat overigens heel goed kan zijn.'

En de kwaliteit van de specialisaties blijft ook hoog?

Linders: 'Die wordt juist hoger omdat de toepassing van kennis beter wordt. Schuldhulpverlening is niet alleen een cruciale vaardigheid voor maatschappelijk werkers, maar voor heel veel professionals. Dus kun je de theorie van zo'n vak beter voor iedereen aanbieden en de toepassing in de praktijk via werklessen en stages doen.'

Hoe past de nieuwe opleiding binnen de bezuinigingen en transformaties die, vrijwel zeker, binnenkort op de sector afkomen?

Steyaert: 'Er is een schaarste aan zorgprofessionals en die schaarste zal groter worden. Om de transitie en bezuinigingen tegemoet te treden, moet je beter samenwerken. Met artsen, verpleegkundigen, andere specialisten, informele zorg. Een cultuuromslag is keihard nodig en dat zit stevig verankerd in deze opleiding.'

Want die cultuuromslag is er, ondanks veel mooie woorden, nog niet?

Steyaert: 'Het gaat in wisselende snelheden. In gemeenten als Eindhoven en in Asten-So-

Welke?

Linders: 'Vruchtbare coalities, daar gaat het om. In mijn proefschrift van twee jaar geleden schreef ik al over de paradox dat mensen met beperkingen zich vooral onafhankelijk voelen als ze ondersteund worden door professionals, want tegenover je buurman ga je na een paar keer schuldig voelen. Die professionals heb je nodig en daar moet je niet op bezuinigen. Tegelijk moeten we naar een samenleving toe waarbij mensen die een vrouw met een looprek langs de deur zien komen niet meteen denken: "Ik hoef niets te doen, want er is hulp voor". Die hulp is er dus niet altijd.'

Steyaert: 'Binnen de Wmo-werkplaats Noord-Brabant richten we ons op die kloof tussen formele en informele zorg. Je moet zoeken naar slimme manieren om ondanks de schaarste aan professionals toch een hoog niveau van zorg voor de kwetsbare burger te houden. Een voorbeeld is het Landelijk Netwerk Zelfhulp dat onlangs is opgericht. In Utrecht bijvoorbeeld vond ik niets over zelfhulp, terwijl dat in Eindhoven en Helmond al decennialang wel

Van studenten wordt wel erg veel gevraagd. Generiek denken én specialistisch, en ook nog in een werkveld onderhevig aan stevige discussies en veranderingen.

Steyaert: 'Dat klopt, het niveau dat van een toekomstige professional wordt verwacht, gaat omhoog. We verwachten ook van ze dat ze omgaan met de spanningen die ze in hun eigen organisatie tegenkomen. Dat ze niet lijdzaam meegaan in de verkokering, maar vechten tegen de hokjescultuur.'

De samenleving vraagt dat. En daardoor zullen minder studenten afstuderen, omdat niet iedereen die complexiteit aan kan.

En dat moeten we accepteren?

Linders: 'Ja. Het motto is 'minder en beter'. In de intake, die we bij de eerdere opleidingen niet hadden, geven we ook heel duidelijk aan wat ze kunnen verwachten. Niet meer achter je bureau en een gesprek 1 op 1 met de cliënt, maar ook dealen met de omgeving. Mensen in hun kracht zetten en tegelijk ouders, familie en andere naasten aanspreken. En kunnen aangeven wat je oplevert. Wat zou je jezelf betalen

'Er is een schaarste aan zorgprofessionals en die schaarste zal groter worden'

meren voeren ze Welzijn Nieuwe Stijl in hart en nieren door. In andere gemeenten hebben ze nog niet eens een visie ontwikkeld, terwijl bijvoorbeeld begeleiding en jeugdzorg allemaal op hun bordje komen. Ik ben blij dat ik daar niet woon. Je moet echt beseffen dat het fundamenteel anders moet, met de kaas-schaaf kom je er niet.'

Linders: 'Nu de transitie niet doorgaat in 2013 hoor je veel gemeenten verzuchten dat ze eindelijk adem kunnen halen. Maar gebruik die tijd dan ook om een visie te ontwikkelen, anders kom je straks voor dezelfde problemen te staan. De veranderingen kun je van mijlenver aan zien komen. De verzorgingsstaat houden we nooit vol in de huidige omvang, daar kun je kansen van maken, maar veel bestuurders gebruiken het gedachtegoed van eigen kracht om bezuinigen door te drukken. Terwijl je wel degelijk naar een andere werkwijze moet.'

op de agenda staat. Nu zijn er negen steunpunten in het land. De volgende slag is professionals laten samenwerken met zelfhulp.'

De vraag is of er wel geld is voor het opzetten van die vruchtbare coalities.

Linders: 'Samen met de omgeving ondersteunen is een investering. Ik prent mijn puberdochters in dat ze de afwasmachine moeten inruimen en de pannen moeten afwassen. Ik ben sneller klaar als ik het zelf doe, maar ik blijf het ze inprenten, waardoor ze het nu voor me doen, zodat ik na het eten de krant kan lezen. En zodat mijn dochter in het restaurant waar ze werkt de glazen meeneemt naar de keuken. Je moet gewoon nadenken en je baseren op de kennis die er vaak is. Er wordt veel te veel visieloos de samenleving in geslingerd, in de hoop dat het wat oplevert.'

als je jezelf zou inhuren? Ik was laatst bij een project dat 90.000 euro kostte en waar twee mensen geholpen zijn. Dat kan echt niet.'

En wat als een nieuw kabinet weer met een ander gedachtegoed komt? Dan is deze opleiding misschien niet meer zo relevant.

Steyaert: 'Het is inderdaad soms lastig om als opleiding snel in te spelen op die veranderingen. In september landelijke verkiezingen, maart 2014 gemeenteraadsverkiezingen. Als het beleid 180 graden draait, wordt het spannend.'

Linders: 'Daar maak ik me niet zo'n zorgen over. Het mooie aan deze structuur is dat we uitstroomprofielen kunnen schrappen en toevoegen zonder dat we een aanvraag voor het wijzigen van het curriculum hoeven aan te vragen. We hebben niet de illusie dat we een constructie voor het leven gevonden hebben, maar we zijn wel wendbaarder.' ■